

לימודי ההווה במקום לימודי העבר

גדי ראונר

(פורסם באי-מגו, 26 במאי 2007)

מנהל בית הספר הציג בפני את פרוטוקול ישיבת המורים בה הוחלט להפוך את היוצרות. בית הספר הפסיק ללמד היסטוריה והחל ללמד את ההווה. מה זה ללמוד את ההווה? – שאלתי בתמימות...כיצד לומדים מה שקורה עכשיו? אין מספיק עומק...המידע יכול להיות עצום...לא ברור, לא בדוק. אנחנו מודעים לבעייתיות של הנושא – ענה לי המנהל. היו לנו שאלות רבות. בנינו את עצמנו תוך כדי עשייה. התמודדנו עם הבעיות. שינינו. עד מהרה הבנו כי עלינו על דרך חדשה ומקורית. אין תקדימים. זכינו לתמיכה רחבה מצד השלטונות ומשרד החינוך המקומיים.

כאן, במקום הזה, הבינו כי הסיסמאות השגורות בפיהן של הבריות...כמו "מי שלא יודע את העבר, לא מבין את ההווה" או "צריך ללמוד את העבר כדי לא לחזור לטעויות"...אלה סיסמאות ריקות מתוכן, שהרי ההווה מתהווה ותמיד ניתן למצוא תשובות בעבר על מה שהיה ולא היה וגם...לא חייבים ללמוד את העבר כמתכון למניעת טעויות שהרי טעות מניחה קיומה של דרך נכונה...ומי יודע היום מה נכון ומה לאו?

צוות המורים בבית הספר הבין כי עדיף ללמד את ההווה, את מה שקרה עכשיו, את היום. אף אחד לא שולל את העבר, אבל נקודות המוצא, הזרקורים מופנים אל הזמן הזה. בבית הספר רגישים התלמידים למציאות החברתית הסובבת אותם, למצוקות ולשמחות של העולם. הבעיות העולמיות מעסיקות את הצוותים המעורבים של תלמידי כיתות ז' – ט': התחממות כדור הארץ, התמכרויות, סכסוכים בין מדינות, מוזיקה, התחממות הגרעינית של איראן, גלי העובדים הזרים הפוקדים את אירופה, הבחירות בצרפת. כל אלה נקודות המוצא של מקצוע חדש אשר נקרא "לימודי ההווה", מקצוע בין-תחומי המשלב לתוכו אזרחות, גיאוגרפיה, אמנות, היסטוריה, תקשורת ועוד.

השיעור מתחיל מקריאת עיתון. הילדים מתייעצים ביניהם. בוחרים נושאים. באמצעות עבודות החקר התלמידים חוקרים את הנושאים: מחפשים מידע מתאים, מחברים, ממזגים, מסכמים. הכל באינטרנט: מפות, אנציקלופדיות, תמונות... בבית הספר משוכנעים שידיעת ההווה ממלאה אחת התפקידים המרכזיים שהחברה הועידה לבית הספר: להכין את הנערים לחיים, לספק להם כלים וידע עדכני, רלוונטי. טענתם של המורים הייתה שהמבנה המסורתי של בית הספר היה כבול בשלשלאות המחויבות האקדמית שכפו את עצמן על המערכת.

כעת תיאורטיקנים של החינוך זיהו כי יש כאן תהליך פורה של "קונסטרוקטיביזם"...ההווה אומר, הבניית ידע על-ידי התלמידים עצמם, בהנחיה ובהדרכה של המורים. התלמידים בונים מסלולים ההולכים מן ההווה לעבר. הם מציירים צירי זמן, לולאות וגרפים אחרים אשר מחליפים את המסלולים החד-כיווניים שמאפיינים את ספרי ההיסטוריה. כאן מתבצע מסע אמיתי אל העבר

שהוא קשור בלימוד מנהגים ומזון, לבוש, חיי היומיום, הנאות ותענוגות. שום נושא אינו חסום בפני חקירה והעמקה. ההליכה אחורנית פותחת בפני הלומדים שערים חדשים לפרשנויות, לסיבות ולגורמים שהיו פעם תוצאות של תהליכים אחרים. קשרים מתחילים להתבהר. לעתים קרובות יש פליאה של גילוי, עיניים שמצביעות על הבנה, שקט של עבודה ושל עניין.

כל שלושה שבועות עוצרים ומקיימים מפגשי מליאה. התלמידים מציגים את עבודותיהם. זאת גם ההזדמנות להזמין תלמידים מבתי ספר אחרים. גם הורים וגם אורחים מכובדים מגיעים לבית הספר. ההיצגים אינם מצוחצחים ויש מקום רב להציג לשאלות שלא מצאו את פתרונן. מוטב להתלבט...בבית הספר הזה להציג שאלות הוא הישג. תלמיד יודע הוא תלמיד שיודע לשאול.

סקר שביעות הרצון האחרון אשר חולק בין התלמידים הציג תוצאות מחמיאות לצוות החינוכי: כ- 87 % מהתלמידים היו מאוד מרוצים מהלימודים והם טענו שמגיעים לבית הספר מתוך רצון ללמוד את ההווה...ומה קורה עם היתר? אחרי חמש שנים של התנסות בלימודי ההווה, המורים מנסים למצוא דרכים חדשות כדי לקרב את כולם ללימודים רלוונטיים. לא קל, אבל יש הרבה מוטיבציה והצלחות.

ראיתי נערים עסוקים. כפי שכתוב בספרי החינוך. הם התכנסו לקבוצות עבודה, דנו ביניהם, חילקו עבודות. הם ניהלו את למידתם. העבר הפסיק להיות גוף זר של ידע סגור בתוך ספרי ההיסטוריה. כאשר יוצאים מהיום לאתמול, האפשרויות פתוחות. אפשר לבחור. אוטופיה יכולה גם להיפך למציאות.
